

xii. 6646 - 1942. ii. 20. - történeti - egyházi;
6773 - " v. 21. - léleles - egyházi;
6893 - " ix. 17. - negyz - egyházi;

Dolceur, 1920. iii. 5. ref.

jagi: "enne fondle"

Avatási átirat: 125/1942-43.

Rep: 1942. x.

A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYOS EGYETEM
 JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARÁ.
 99 1942 / 1943
 Évk: 1942 évi szeptember hó 24. n.
 Előirat: _____
 drh. engedély. előirat: _____

Bizálatra kiadatik:

dr. Bacsó Jenő

„ Flackbarth Ernő

professzor munkatárs.

Debrecen 1942. évi szept. 24-én.

1/2 km
e. i. délnán

Csatolmányom.

Debrecen, 1942. október 1

Jelenrejtés

Fiatalkoruakra vonatkozó büntető jogszabályok
különös tekintettel a büntető novellára.

- 1./ Dr. Bernolák Nándor "Büntető jogszabályaink
gyűjteménye".
- 2./ Finkey Ferenc "A magyar büntetőjog tankönyve"
- 3./ Miniszteri indokolás a büntető novella másod-
dik fejezetéhez.

Írta: Jancsó Zoltán jogszigorló.

A 2421

Az 1908.évi XXXVI.tc.meghozatala idejében a büntető törvénykönyv /:1878.évi V.tc.:/ rendelkezései érvényesültek a fiatalok büntettesekre. Ezek a rendelkezések annak idején talán korszerűek és méltányosak lehettek, de az azóta eltelt 3 évtized alatt teljesen korszerűtlenné, igazságtalanokká váltak, ennél fogva állandó támadásnak voltak kitéve. A btk. idevágó rendelkezései több tekintetben igazságtalanok, a büntetés végrehajtás, valamint a javítóintézeti nevelés terén célszerűtlenek és rendszertelenek. Hogy mennyire hatástalanok voltak a btk. ilyen irányú intézkedései, mi sem bizonyítja jobban, hogy a fiatalok bűnözők száma állandó emelkedést mutatott. Indokoltnak mondható az a törekvés, amely azt a célt tűzte ki maga elé, hogy a btk.-nek a fiatalokra vonatkozó rendelkezéseit teljesen hatályon kívül helyezze és helyükbe a kor követelményeinek megfelelő részletes intézkedéseket állítsa. A büntető rendszer reformja önmagában véve azért nem alkalmas és elegendő a cél elérésére, mert a

büntető hatalom csak akkor igyekszik a züllésnek indult fiatalkort megmenteni, amidőn az már büntetendő cselekményt elkövetésével bizonyítja a nagyobbfokú erkölcsi veszély jelenlétét.- Ezért szükség van a hatóság megelőző intézkedésekre.

Büntetőtörvénykönyvünk szerint a fiatalkorúak akkor bűnösök és büntetendők, ha megvan a cselekmény bűnösségének felismerésére szükséges belátási képességük. A 12 éves koron alul a btk. a belátási képesség teljes hiányát vélelmezi s az ilyen korban lévő gyermekekkel, bármilyen bűncselekményt követtek is el, egyáltalán nem törődik.

Azokra, akik életkoruk 12. évét meghaladták, de a 16. évet még nem töltötték be, a btk. enyhébb, de nem más jellegű büntetéseket állapít meg, mint a felnőtt büntetésekre; A kiszabott büntetés végrehajtása ugyanazon letartóztató intézetben történik, mint a felnőtteké. A javító nevelésnek a btk. csak igen szűk körben enged teret. A bíróság kimondhatja, hogy a fogházra ítelt 20 éven aluli büntetett egyén a fogházbüntetést

magánelzárás helyett javító intézetben állja ki, de ott hat hónapnál többet nem tölthet. Csakis azokra a fiatalokru büntettesekre nézve enged a törvény hatályosabb és hosszabb tartamu javító nevelést, akik a cselekmény elkövetésekor a cselekmény bűnösségének felismerésére szükséges belátással nem bírtak.

Büntető törvénykönyvünk rendelkezései nem igazságosak, mert megtorló jellegük van és a fiatalokru egyéniségének figyelembe vételét kizárják. A törvény figyelmen kívül gahyja a 12 éven aluli gyermekek erkölcsi megmentését. Nem elég magas a fiatalokru felső határa. Helytelen, hogy a fiatalokru büntettesekkel szemben is a megtorlás érvényesül és nem a nevelés. Veszélyes az a körülmény, hogy a fiatalokruak a megrogzött felnőttn bűnözökkel közös intézetekben állják ki a szabadságvesztés büntetésüket. Káros intézkedés az is, hogy a javítónevelés tartama legfeljebb 6 hó lehet. Ezek voltak a btk. idevágó rendelkezéseinek legkirivóbb hibái. Így nem is csoda, hogy a fiatalokru bűnözök száma állandó emelkedést mutatott.

Ezt a növekedést jelentékeny részben annak lehet tulajdonítani, hogy az állam a fiatalok büntetéseket helytelen bánásmódban részesítette.- A vezérlő szempont legyen; a fiatalok megmentése az erkölcsi süllyedéstől, megtorló intézkedés csak annyiban szükséges, amennyiben e szempont kívánatossá teszi.

A megmentés és nevelés alapgondolatát a bíróság nem valósíthatja meg, ha a megváltoztatott anyagi szabályokkal nem hozzák összhangba az eljárási szabályokat is. Szükséges az is, hogy az eljárást olyan bíró folytassa le, aki egyrészt megfelelően tájékoztatva van arról, hogy mily tényezők segítik elő a fiatalok elzüllését és büntetendő cselekményeit. Ismeri ezek megszüntetésének, vagy korlátozásának módjait és eszközeit.

Ha tehát megváltoztatják az anyagi szabályokat, elkerülhetetlen, hogy a rájuk vonatkozó eljárási szabályokat is hozzáidomítsák, mert különben az anyagi szabályok nem érvényesülhetnek üdvös hatásukat. Az 1908. évi XXXVI. tc-nek meghozatala így tette szükségessé az

1913.évi VII.tc., vagyis a fiataalkorúak bíróságáról szóló törvény létrejöttét.

A btk. és a bn-nek fiataalkorúakra vonatkozó büntetési rendszerének összehasonlítása:

A gyermekkorban lévőket már a régebbi büntető jogok is kivették a beszámítás alól. Ujabban a fiatal-korú büntetettek körében több osztályt, csoportot különböztetnek meg, ezekkel szemben más-más rendszert alkalmaznak az egyéniesítés /:individualisatio:/ elvének megfelelően .

A btk.szerint a korhatár 12-16 évig terjedt. Ez volt a serdült kor. A büntető novella szerint a korhatár 12-től 18-ig terjed. A 18-tól 21 évig terjedő időszakban a fiataalkorú még nem kerül teljesen a felnőttekre érvényes szabályok uralma alá, mert a büntetőjogilag teljes kor a 21.év betöltésével következik be. Ezen időpont eléréig a fiataalkorú javító nevelésre ítéltető, fogházbüntetését a fiataalkorúak fogházában tölti ki. A btk.a serdülő korúakra is ugyanazokat a büntetési nemeket alkalmazta, mint a

felnöttekre. Tehát a serdültekre is ki lehetett szabni börtön-, fogház-, államfogházbüntetést és pénzbüntetést, természetesen enyhébb mértékben. A bn. szerint a fiatakorut halál-, fegyház-, börtön- és pénz- büntetésre itélni nem lehet, a fogházbüntetést is csak a legsúlyosabb esetekben elvetemült, megátalkodott magaviselet esetén lehet kiszabni. Egyébként a fiatakoruakra vonatkozó intézkedések a következők: Dorgálás, próbára bocsátás, súlyosabb esetekben javító nevelés és szabadságvesztés-büntetés.

A btk. a serdültkoruaknál azt vizsgálta, hogy a cselekménye bűnösségének felismerésére szükséges értelmi belátással bírt-e, vagy sem? Ha ezzel nem bírt, nem büntetendő. Ilyen esetben csak kivételesen lehetett elrendelni az ilyen serdültkoru javító nevelését. A bn. szerint a bírónak vizsgálnia kell, hogy a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettség a fiatakorunál fennforog-e? Ha nem, a fiatakoru ezért a cselekményéért nem büntetendő. De ilyen esetben is a bíró elrendelheti: A házi fel-

ügyelet alatt való tartást házi, vagy iskolai fenyegetést, valamint a javító nevelést. A btk. még a megtorlást elvét tartja szem előtt és nem engedi meg a serdülőkori büntettes egyéniségének vizsgálatát. A bn. már a javítás elvét igyekszik keresztülvinni és megvalósítani. Különösen nagy gondot fordít a fiatalokora egyéniségének vizsgálatára. A bn. szerint a fiatalokorra alkalmazható intézkedések foganatosításánál figyelembe veendő a fiatalokora egyénisége, erkölcsi és értelmi fejlettsége, életviszonyai és az eset összes körülményei.

A btk. szerint a serdülőkori bűncselekménye büntett is lehetett, és ezen az alapon lehetett az ilyen fiatalokorra börtönbüntetést kiszabni. Míg a bn. 18. §.-a szerint az a cselekmény, amely a törvény szerint büntett, az intézkedéssel vétséggé minősül. A vétséggé minősített büntett több vonatkozásban megtartja büntetési jellegét. A btk. szerint a cselekmény súlyát kellett vizsgálni és e szerint kiszabni a büntetést. A bn. értelmében első sorban a fiatalokora egyé-

niségét kell vizsgálat tárgyává tenni, a cselekmény sulya csak másod sorban vehető figyelembe. Ezek a legszembetűnőbb különbségek a btk. és a bn. büntetési rendszere között. Ezekből világosan látszik a bn. büntetési rendszerének humánusabb, modernebb, kilégítőbb volta. Ehhez járulnak a fb. még modernebb és részletes rendelkezései, amelyek kiegészítik egymást.

Főcél tehát a javítás, ami főleg javító nevelés révén érhető el. Nem hanyagolandó el a másik büntetőjogi elv, a megelőzés sem, hiszen a preventio specialis azzal foglalkozik, hogy miképen lehetne az egyént a bűnözéstől visszatartani? A megelőzés a fiataloknál azért is kecsegtet jó eredménnyel, mert a fiatalok könnyebben hajlítható a jóra, ha megfelelő nevelésben részesül és megfelelő környezetben él.

Itt kapcsolódnak be a megelőzés munkájába a különféle gyermekvédő- és patronage egyesületek, amelyek áldásos munkájukkal eddig is sok züllésnek kitett, kellő nevelésben nem részesülő gyermekből neveltek hasznos, munkás polgárokat. Az ilyen erköl-

csi züllésnek kitett gyermekeket az állam és a társadalom karöltve köteles távoltartani a bűnözéstől olyan időben, amikor még nem tévedtek, illetve kényszerültek a bűn útjára.

A büntető novellában a megtorlás gondolata háttérbe szorul és átadja helyét a nevelő intézkedéseknek, melyeknek célja a fiataalkorúak megmentése és az újabb bűncselekmények elkövetésének megelőzése. Az ilyen büntető intézkedések egész sora arra való, hogy a bíró választhasson a legcélravezetőbb intézkedések közül olyat, amely a fiataalkorú büntetett~~ek~~ értelmi és erkölcsi fejlődésének legkedvezőbbnek látszik. Az egész rendszert tehát a ruganyosság jellemzi és a fiataalkorú érdekeinek lehető legnagyobb mértékben való figyelembe vétele.

A beszámítást kizáró okok szerepe a fiataalkorunál.

Hogy a fiataalkorú cselekményeiért felelősségre lehessen vonni, kell hogy nála fennforogjon a beszámítási képesség, amelynek legalsó határa a 12 éves életkor, öntudatosság, lelki épség, az akarat elhatározás

szabadsága és az erkölcsi fejlettség. Ezeknek a követelményeknek kell fennforogni ahhoz, hogy a fiatalok büntetést felelősségre lehessen vonni. Ezzel a képességgel nem minden fiatalok rendelkezik s ezért megkülönböztetendő: a büntetéshez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettséggel bíró és ezzel nem bíró fiatalok büntetettek csoportja. A beszámítást kizáró okok közt szerepel a gyermekkor is. A fiatalok felelősségre vonása beszámítási képesség korlátai és feltételei kérdésében a btk. 42. és 83-86. §.-ai voltak alkalmazásban 1910. január 1-ig. Ezek a §-ok a klasszikus iskola merev tanait képviselik. Ezek helyébe a büntető novella második fejezetének a modern criminalpolitika eszméit teljesen megvalósító szabályait /:15-30 §:/ lépnek életbe. A btk. A fiatalok büntetettek körében két csoportot, korosztályt különböztet meg: 1./ gyermekkor, 2./ a serdülő kor. A serdülő koron túl a fiataloknak csak a legsúlyosabb két büntetési tétel tekintetében tulajdonit jelentőséget. A serdülő kor a btk. szerint 12. életév betöltésétől a 16. életév

életév betöltéséig tart. A btk. 84. §-a szerint aki akkor, midőn a büntettet, vagy vétséget elkövette, életkorának 12. évét már túlhaladta, de 16. évét még be nem töltötte, ha cselekménye bűnösségének felismerésére szükségess belátással nem bír, azon cselekményéért büntetés alá nem vehető. Az ilyen kiskorú azonban javító intézetbe való helyezésre ítéltetik, de abban életkora 20. évén túl nem tartathatik. Az ilyen korban lévőek által elkövetett büntetendő cselekmény estén a bíró esetenként köteles megállapítani, hogy birt-e az ily kórú vádlott cselekménye elkövetésekor az illető cselekmény bűnösségének felismerésére szükséges belátással, vagy nem? Aki e belátással nem bír, az felmentendő, azonban ha a rosszra való hajlama elhanyagolt, vagy helytelen nevelése és társadalmi helyzete miatt előbbi környezetében a szellemi és erkölcsi romlás veszélye nélkül vissza nem bocsátható a btk. is megengedi, hogy az ilyen kiskorú javító intézetbe való elhelyezése legyen ítéltető, ahol életkorának 20. évéig tartható. A belátási, illetve a be-

számítási képesség megállapítása esetén a serdülő koru a rendes büntetési eszközökkel büntethető, azonban a felnőtteknél alacsonyabb büntetési tételekkel. Kivétel a halál- és a fegyházbüntetés. Mert halál- és fegyházbüntetés a btk. szerint sem volt kiszabható a fiatalkoruakra. A fiatalkoru a 16. életév betöltésével a btk. szerint elérte a büntetőjogi nagykorúságot. Ettől kezdve a beszámíthatóság és a büntetőjogi felelősség a kor miatt már nem esik vizsgálat alá. A 16-20 éves életkort a btk. annyiban mégis méltányolja, hogy a 87. § szerint: Aki a büntettelkövetésének idejében életkorának 20. évét még ~~meg~~ nem haladta túl, halálra, vagy élet-fogytig tartó fegyházra nem ítéltető.

A szakférfiak törekvése arra irányult, hogy a fiatalkoru büntettesekkel szemben a javító nevelésnek és az erkölcsi jellegű büntetéseknek kell érvényesülni s a fogház is csak a legsúlyosabb esetekben vehető alkalmazásba s akkor is külön intézetben /: a fiatalkoruak fogháza: / legyen kitöltendő, melynél a végcél a javítás, a javító nevelés legyen.

Törekdtek még a korminimum felemelésére a 12. életévről a 14.életévre.Ez a törekvés nem járt eredménnyel.A felső korhatár felemelése csakugyan megtörtént a 16.életévről a 18.életévre.Azt is el akarták érni,hogy az ezen korban lévőknél is az értelmi és erkölcsi fejlettséget tegyék a beszámítás feltételül.Igyekeztek arra is,hogy a serdülő koruakra nézve a börtön-, esetleg a fogház eltörlése lehetővé tételék és e helyett a dorgálás,próbárabocsátás és a javító intézeti elhelyezés legyen rendszeresíthető. A 18.éven felül is még egy bizonyos korhatárig a teljes érettség elértéig különleges intézkedések legyenek a szabadságbüntetések végrehajtása tekintetében./:Finkey 169 old.:/ A büntető novella hatályon kívül helyezi a btk.42.és 83-86-ig terjedő §-ait,a fiatalokor felső határát 18.évre felemeli,a 12-18 éves fiatalok büntetőjogi felelősségre vonását a belátási képesség helyett a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettségtől teszi függővé,gyökeresen megváltoztatja a fiatalokorukra alkal-

mazható büntetési, illetőleg megelőzési eszközöket, végül intézkedik a 18-21 éves fogházra elítéltek büntetésének végrehajtásáról. A bn. második fejezetének jelentősebb intézkedései: A btk. 85. §-ában foglalt redukált büntetési tételek eltörlése, a börtön és pénzbüntetés mellőzése s ezek helyett két új erkölcsi büntetés, ugymint a dorgálás és a próbára bocsátás behozatala, a javító nevelés rendszeresebb alkalmazása s a fogházbüntetésnek, mint legszigorubb büntetési intézkedésnek a fiatalkorúakra való különleges szabályozása. A bn. szerint a fiatalkor a 12-18 éves életkort jelenti. A bn. 16. §-a szerint az, aki a büntett, vagy vétség elkövetésekor életének 12. évét már meghaladta, de 18. évét még be nem töltötte, ha a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége nem volt meg, büntetőjogi felelősségre nem vonható. Ha a bíróság ily esetben szükségesnek látja, elrendelheti, hogy a fiatalkorú törvényes képviselője, hozzátartozója, vagy más alkalmas egyén házi felügyelet alatt tartsa, vagy intézkedhetik az iránt, hogy a fiatalkorú házi, vagy iskolai fenytést kapjon. Ha az ilyen fiatalkorú eddi-

gi környezetében erkölcsi romlásnak van kitéve, vagy züllésnek indult, a bíróság a fiataalkorunak javító nevelését rendeli el. A beszámítási képesség feltétele a büntető novella értelmében nem a belátás, hanem a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettség fennforgása. A bírónak tehát azt kell kutatnia, hogy a fiataalkoru, korához képest normálisan fejlette-e értelmileg, s e mellett megvolt-e nála a cselekvés helyességének, vagy helytelenségének megkülönböztetésére való képesség. Képes-e felfogni az esetleg alkalmazandó büntetés jelentőségét, s üdvös hatás várható-e ettől az ő erkölcsi fejlődésére és jövőbeli magaviseletére? Ha a fiataalkoru ily értelmi és erkölcsi fejlettséggel nem bír, az illető büntetőjogi felelősségre nem vonható, vagyis az ellene indított eljárás megszüntetendő, illetőleg a büntetendő cselekmény vádja alól felmentendő, vele szemben is olyan intézkedések tehetők, mint a gyermekkoruakkal szemben. Ennélfogva a bíróság elrendelheti a házi felügyelet alatt való tartást, a házi, vagy iskolai fenytést, az erkölcsi

romlás, vagy züllés veszélye esetén a javító nevelést. A házi felügyelet alatt való tartást a házi fegyelem gyakorlatának bíróilag kimondott esete, s ez által a felügyelettel megbízottk van kötele zve a fiatalkoru körültekintő erkölcsi gondozására.

Ha a bíróság ugy találja, hogy a fiatalkoru ~~kéllő~~ értelmi és erkölcsi fejlettségről tesz tanu- bizonytságot ahhoz, hogy vele szemben a büntetőjogi fe- lelősséget megállapítsák, a fiatalkorut elítélheti, és- pedig a szükséghez, tehát korához, egyéniségéhez, értelmi és erkölcsi fejlettségének fokához, életviszonyaihoz képest, vagy erkölcsi büntetésre, vagy igen súlyos ese- tekben fogházra, illetőleg államfogházra. Ha azonban a fiatalkoru erkölcsi megmentésére célszerűnek véli, joga van a bírónak az ily fiatalkorut próbára bocsátani, vagy javító nevelését elrendelni. A büntetőjogilag teljes kor a bn. szerint a 18. életév betöltésével kezdődik. A 18-21. év közötti kor azonban a bn. annyiban méltányol- ja, hogy az ily fiatalkoruak is -ha fogházra lettek ítélve- ezt a büntetésüket a fiatalkoruak fogházában

töltheti ki. Ezenkívül fenntartotta a novella a btk. 87.§-ának azt a rendelkezését, hogy a 20 évesnél fiatalabbak halálra, vagy életfogytig tartó fegyházbüntetésre nem ítéltetők. /: Finkey 172. old. :/

Általános jogszabályok és irányelvek:

A büntető novella 17.§-a szerint az ellen a fiataalkoru ellen, akinek a büntett, vagy vétség elkövetésekor a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége meg volt, a következő intézkedések tehetők: 1./ Dorgálás, 2./ Próbárabocsátás, 3./ Javítónevelés, 4./ Fogház-, vagy államfogházbüntetés. Pénzbüntetés fiataalkoru ellen sem mint fő, sem mint mellék büntetés nem állapitható meg, ugyszintén hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztését nem lehet ellene kimondani. Más mellékbüntetés alkalmazása nincs kizárva. Az 1-3. pontban meghatározott intézkedéseknek nincs más joghatálya, mint amelyet ez a törvény megállapít: Különösen nem jön figyelembe ily intézkedés a visszaesés megállapításánál és nem jár a hivatalviselés tekintetében oly következménnyel, melyet más törvény az elítéléshez fiz. A 12-18 éves

fiatalkoru büntettes ellen kihágás esetén alkalmazható: 1./ Dorgálás, 2./ Próbárabocsátás, 3./ Javító nevelés, 4./ Elzárás. Fogház helyett tehát a 92.§. alkalmazása esetén sem lehet fiatalkorura pénzbüntetést kiszabni. A bírónak módjában áll, ha a fogházat, vagy államfogházat szigorunak tartja, dorgálást, vagy próbárabocsátást alkalmazni. Más mellékbüntetések, így elkobzás, viselt hivatal elvesztése, foglalkozástól való eltiltás, kiutasítás a btk. által előirt esetekben fiatalkoruval szemben is alkalmazhatók. A dorgálás, próbárabocsátás és javító nevelés egyenesen erkölcsi jellegű büntetés, illetve megelőző intézkedés, mely a bn. szerint nem jár a büntetés jogi következményeivel, így a visszaesés megállapításánál és a hivatalvesztés tekintetében nem esik beszámítás alá. A fogház-, vagy államfogházbüntetés azonban a rendes jogkövetkezményeket vonja maga után. A bn. 18.§-a szerint az intézkedésnél figyelembe veendőek: A fiatalkoru egyénisége, értelmi és erkölcsi fejlettségének foka, életviszonyai és az eset összes többi körülményei. Ezekhez képest

a bíróság a 17.§.1-4.pontjában meghatározott intézkedések közül a törvényben meghatározott korlátok között azt alkalmazza, amelyik a fiatalok terhelte jövőbeli magaviselete és erkölcsi fejlődése szempontjából kívánatosnak mutatkozik. Az a cselekmény, amely a törvény szerint büntetendő, az intézkedéssel vétségé minősül. Abban a tekintetben azonban, hogy a cselekmény hivatalból, vagy magánindítványra üldözendő-e, ugyancsak a kísérlet büntethetősége tekintetében a cselekménynek a törvényben megállapított minősítése irányadó. A törvény az egyéniesítés lehetővé tétele végett rendelkezik így. A törvény eltekint az elkövetett bűncselekmény súlyától és első sorban a fiatalok egyéniségét teszi vizsgálat tárgyává. Ezt kell a bírónak a legnagyobb alaposan és gondosan megállapítania és ehhez képest dönteni a legalkalmasabbnak látszó intézkedésről. A cselekmény szintén figyelembe veendő, de csak második sorban, mint az enyhébb intézkedések alkalmazását kizáró ok. Az olyan nem erkölcsrontó környezetben élő, romlatlan fiatalokkal szemben, aki a cselekményt pajkos-

ságból követte el, a bíró a legenyhébb eszközt, a dorgálást választja. Ugyanigy fiatalkoruval szemben súlyosabb vétség miatt, kétes jellemű fiatalkoruval szemben kihágás, vagy kisebb vétség miatt használható a próbárabocsátás. Mig a javítónevelést a züllésnek kitett, erkölcsrontó környezetben élő fiatalkoruval szemben kell alkalmazni. Fogházat, államfogházat csak a legsúlyosabb esetekben, makacsság, megátalkodott magaviselet esetében lehet kiszabni, amikor a legteljesebb szigor alkalmazása látszik szükségesnek. Fogházat nemcsak büntett, vagy súlyosabb vétség elkövetése esetében lehet kiszabni, hanem kisebb cselekmény miatt is a fe tebb említett makacs, megátalkodott cinikus magaviselet esetében. Mivel a bn. szerint a fiatalkoruakra alkalmazható legszigorubb büntetés a fogház lehet, a fiatalkorunak bármely cselekménye a jövőre csak vétség, vagy kihágás lehet. A fiatalkoru által elkövetett bármely büntett az ítéletben vétséggé minősítendő. A bn. 18. §-ának 2. bekezdése, a correctionalisatio feletti viták elkerülése végett kijelenti, hogy

a hivatalból, vagy magánindítványra való üldözés, valamint a kísérlet büntetendősége tekintetében a cselekmény eredeti, tehát büntetési minősége az irányadó.

/:Finkey 425.old:/ A fb.23.§-a szerint a bíróság, ha a fiatalokorú értelmi és erkölcsi fejlődése érdekében a bünösség megállapítását és a büntetés alkalmazását kívánatosnak nem tartja, a következő intézkedéseket teheti: 1./ Alkalmazhatja a bn.16.§-át, tekintet nélkül arra, hogy a fiatalokorúnak a büntetethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége megvolt-e, vagy sem, 2./ A fiatalokorút próbára bocsáthatja, 3./ A fiatalokorút a napnak reggel 8 órától este 9 óráig terjedő szakában 3 órától 12 óráig terjedő időre a bíróságnak valamely alkalmas helyiségében, élelmezés elvonásával, vagy korlátozásával, felügyelet alatt őrizetben tarthatja. 4./ Megszüntetheti az eljárást, ha a cselekmény elenyészően csekély súlyú. Ha a javító nevelés, vagy szabadságvesztés büntetés végrehajtása alatt álló fiatalokorú ellen csekélyebb súlyú vétség, vagy kihágás miatt kell határozatot hozni és más intézkedés nem mu-

tatkozik kívánatosnak, a bíró javító nevelést, vagy a szabadságvesztésbüntetést megállapító határozat érintése nélkül elrendelheti, hogy a fiatalok ellen a cselekmény miatt az intézet vezetője, az intézeti szűkölyökben megengedett fegyelmi fenyítést alkalmazzon. Ezeket az intézkedéseket a bíróság a fiatalok értelmi és erkölcsi fejlődése érdekében a vád megtagadása, vagy elejtése, ugyszintén a magánindítvány visszavonása esetében is megteheti.

Összehasonlítva a bn.16.§-ának és a fb.23.§-ának rendelkezéseit, látható, hogy az utóbbi rendelkezései kiegészítik a bn.16.§-ának intézkedéseit. A bn.16.§-a azokra a fiatalokakra vonatkozik, akiknél a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettség nem forog fenn. Ezek büntetőjogi felelősségre nem vonhatók. A fb.23.§-ának értelmében a bn.16.§-ának rendelkezéseit a bíró olyan fiatalokkal szemben is alkalmazhatja, akiknél a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettség megvolt, ha a bűnösség megállapítását és a büntetés alkalmazását kívánatosnak nem tartja. Ez nagy enyhítést jelent, mert a

bn.17.§-a értelmében ha megvolt a szükséges értelmi és erkölcsi fejlettség, a 16.§ rendelkezéseit nem lehetne alkalmazni. A bn.17.§-át és a fb.23.§-át összehasonlítva azt látjuk, hogy a bíró a fb.23.§-a értelmében is elrendelheti a próbárabocsátást, azonkívül a fiatakorut a napnak reggel 8 órától este 8 óráig terjedő szakában 3 órától 12 óráig terjedő időre a bíróságnak valamely alkalmas helyiségében az élelmezés korlátozásával, vagy elvonásával felügyelet alatt tarthatja még akkor is, ha a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettség nem volt meg, de csak akkor, ha a büntetés alkalmazását kívánatosnak nem tartja. Ebben az esetben pedig büntető intézkedést tehet a bíró olyankor, amidőn a bn.17.§-a értelmében ennek nem lehetne helye. Látható ebből is, hogy a bíró a fb.23.§-a értelmében tágabb cselekvési szabadságot nyert az intézkedések megététele terén, mégpedig a fiatakoru értelmi és erkölcsi fejlődése érdekében.-

Dorgálás.

A bn.19.§-a szerint a dorgálás abban áll, hogy a

biróság nyilvános tárgyaláson az elítélthez ünne-
pélyes komoly intelmet intéz, és figyelmezteti őt,
hogy uajabb büntett, vagy vétség elkövetése esetében
ellene szigorú büntetést fog alkalmazni. A dorgálás
nem alkalmazható 1./ ha a cselekmény súlyához mérten
egy hónapot meghaladó fogház, vagy államfogház büntetés
lenne megállapítható, 2./ ha a fiatalkoru egy hónapot
meghaladó szabadságvesztés büntetéssel már büntetve
volt.

A bn.20.§-a szerint a bíróság a dorgálást
az ítélet kihirdetése után azonnal fogatosítja, ha
az ellen a kir. ügyészség fellebezést nem jelentett
be. Ha a dorgálást bármely okból azonnal fogatosítani
nem lehet, a fogatosításra a bíróság határnapot
tűz és erre az elítéltet megidézi. Ha az elítélt a ki-
tűzött határnapon igazolatlanul meg nem jelenik, vagy
a dorgálást nem fogadja kellő tisztelettel, a bíróság
az ítéletet hatályon kívül helyezi és a dorgálás mellő-
zésével új határozatot hoz. A dorgálás komoly, ünne-
pélyes intelem, egyben figyelmeztetés a jövőre.

Csak romlatlan, nem erkölcsrontó környezetben

élő fiataalkorival szemben alkalmazható, aki csak kihágást, vagy kisebbfoku vétséget követett el. Az ilyen fiataalkorura a jóakaratu feddés üdvösebb hatással lehet, mint az igen rövid /:1-2 napos:/ fogház, vagy elzárásbüntetés, vagy kisebb pénzbüntetés. Csak enyhébb esetben alkalmazható olyan kiskorival szemben, aki a büncselekményt pajkosságból, könnyelműségből követte el, különösen, ha előrelátható, hogy a dorgálásnak üdvös hatása lesz a fiataalkorura és az elítélt nem él erkölcsrontó környezetben.

Nem alkalmazható súlyosabb esetekben romlott, erkölcsrontó környezetben élő, vagy kétes jellemű fiataalkorualakkal szemben, valamint oly esetben sem, ha az elkövetett cselekményre egy hónapot meghaladó fogházbüntetés lenne megállapítható, és azzal szemben, aki 1 hónapot meghaladó szabadságvesztés büntetéssel már büntetve volt. A §. utolsó bekezdése felhatalmazza a bíróságot arra, hogy ha az elítélt a dorgálás foganatosítására kitűzött határnapon meg nem jelenik, vagy a dorgálást nem fogadja kellő tisztelettel, a bíróság

az ítéletet hatályon kívül helyezze és a dorgálás mellőzésével új határozatot hozzon. A tiszteletlenség-re példa, ha az elítélt markába nevet. Nyilvánvaló, hogy a dorgálásnak nem volt meg a kívénli hatása: A bíróság tévedett a fiatalok egyéniségének megítélésében s így a fiatalok erkölcsi fejlődése és további magatartása szempontjából legkívánatosabbnak látszó más intézkedést rendelhet el.

Itt még az ítélet jogerejének tekintélye is háttérbe szorul, mert ha a bíróság megállapította, hogy a kiszabott erkölcsi büntetés nem érte el célját, akkor előbbi határozatát megváltoztatva, a vádlottal szemben szigorú intézkedést rendelhet el. A dorgálást megállapító ítélet ellen csak a királyi ügyészség fellebezhet. Ha az ügyészség nem fellebez, a dorgálást azonban foganatosítható. /:Finkey 427. old.:/

Próbárabocsátás.

A bn.21.§-a szerint a próbárabocsátás abban áll, hogy a bíróság a fiatalkorú ítélet hozatala nélkül megfelelő figyelmeztetés után 1 évi próbaidőre,

szigorú szabályokhoz kötött felügyelet mellett feltételesen szabad lábon hagyja. A bn.23.§-a szerint próbárabocsátás esetében a bíróság a felügyeletet a fiatalok törvényes képviselőjére, vagy gyermekmenhelyre, vagy valamely gyermekvédő egyesületre, illetve arra alkalmas egyénre bizza. - A fb.46.§-a szerint próbárabocsátás esetében a fiatalok bírósága a végzésben megnevezi azt a személyt, akire, vagy azt az intézményt, vagy egyesületet, amelyre a fiatalok terhelt felügyeletét bizza és megjelöli azt a helyet, ahol a fiatalok terheltnek a próbaidő alatt tartózkodnia kell. A fb.48.§-a szerint a próbárabocsátott a próbaidő alatt a fiatalok bírójának felügyelete alatt áll. A felügyeletet a bíró közvetlenül és a felügyelettel megbízott személy útján gyakorolja, aki a bíró utasítása szerint jár el. A bn.22.§-a szerint a felügyelettel megbízott fiatalok maga ismétét állandóan ellenőrzi és a próbaidő kifogástalan elteltével a bíróságnak haladéktalanul jelentést tesz. A fb.48.§.3.bekezdése szerint ha a fiatalok lakóhelyét, vagy lakását megváltoztatja, meghal, vagy

súlyos betegségbe esik, gondozóját engedély nélkül elhagyja, vagy más oly körülmény merült fel, amely a bíró intézkedését teszi szükségessé, a bírót késedelem nélkül értesíteni kell. A bn. 23. §-a szerint ha a fiatalkoru a próbaidő alatt újabb büntetendő cselekményt követ el, erkölcstelen, vagy csavaegő életmódot folytat, vagy a felügyeleti szabályokat megszegi, a bíróság őt e tények megállapítása után javítónevelésre, vagy fogház, illetve államfogház büntetésre ítéli.

Ha a próbaidő alatt a fiatalkoru kifogástalan magaviseletet tanusított, az elkövetett cselekmény miatt folyamatba tett eljárást meg kell szüntetni. Vannak esetek, melyek előfordulása esetében a feltételes szabadlábonhagyás visszavonható. Ezeket a bn. 23. §-a sorolja fel. Ilyenek újabb büncselekmény elkövetése, iszákos, erkölcstelen, csavargó életmód folytatása, az erkölcsi züllés jelei, a felügyeleti szabályok megszegése. Ezek azok az okok, amelyek fennforgása esetén azok birói megállapítása után a bíróság a próbaidőt félbeszakíthatja, a fiatalkorut javítónevelésre, vagy fogházbüntetésre

ítélheti. Itt a dorgálás már nem célravezető: Ilyen esetben szigorú intézkedés foganatosítása válik szükségessé. A fb. 50. §-a értelmében ha a próbárabocsátott a próbaidő alatt csupán pénzbüntetéssel büntetendő, vagy más csekélyebb súlyú vétséget, vagy kihágást követ el, vagy ha iszákos, erkölcstelen, illetve csavargó életmódot folytat, vagy egyébként az erkölcsi züllés jeleit mutatja, vagy a felügyeleti szabályokat megszegi és a bíró úgy találja, hogy a fiatalokorú erkölcsi fejlődése érdekében más intézkedésre nincs szükség, a bíró a tényállás felderítése és a tények megállapítása után a következő intézkedéseket teheti:

- 1./ A próbaidőt 1 évvel meghosszabbíthatja
- 2./ Új felügyeleti szabályokat állapíthat meg,
- 3./ A fiatalokorú részére új pártfogót rendelhet,
- 4./ A fiatalokorút megfegedheti,
- 5./ Intézkedhetik az iránt, hogy a fiatalokorú házi, vagy iskolai fenytést kapjon,
- 6./ Elrendelheti, hogy a fiatalokorú korához és viszanyaihoz képest valamely ismétlő, tanonc, földművelő vagy más iskolát látogasson,
- 7./ Elrendelheti, hogy a

fiatalkoru a birónál utasításainak meghallgatása végett előre meghatározott időközökben jelentkezék és magaviseletéről számot adjon.8./ A fiatalkorut a 23.§ 3.pontjának megfelelő őrizetben tarthatja. Ezeket az intézkedéseket a biró együtt,vagy külön alkalmazhatja és ismételten,vagy többször is megteheti mindaddig,mig a fiatalkoru próbárabocsátás alatt áll és élete 21.évét még be nem töltötte.Az ellen, aki a próbaidő alatt nem tanusit megfelelő magatartást, nem kell azonnal a bn.23.§-ának szigoru rendelkezéseit /:javítónevelés,fogház,államfogház:/ alkalmazni, hanem előzőleg kísérletet kell tenni a fb.50.§-ában felsorolt intézkedésekkel.Ezek csak akkor alkalmazhatók,ha a fiatalkoru a próbaidő alatt csupán pénzbüntetéssel büntetendő,vagy más csekélyebb súlyu vétséget,vagy kihágást követ el,és ha a fiatalkoru érdekében más intézkedésre nincs szükség.Ilyen intézkedések: A próbaidő meghosszabbítása,uj felügyeleti szabályok megállapítása,uj pártfogó rendelése,a fiatalkoru megfeddése, stb.- Látható,hogy a fb.a birónak

tágabb jogot biztosít a fiatalok érdekében teendő intézkedések közül való választásban, min a bn. és ha a bn. 23. §-ában felsorolt esetek be is következnek, nem kell azonnal a szigorubb intézkedéseket igénybe venni, hanem kísérletet kell tenni a fb. 50. §-ában felsorolt intézkedések valamelyikével a fb. a bn-szemben, már amennyire lehetséges és humánusabb, valamint a kiskorú érdekeit jobban szem előtt tartja, inkább elősegíti a fiatalok erkölcsi fejlődését és jóképpen befolyásolja a terhelt jövőbeli magaviseletét. /:Bernolák:260.old.:/ A próbárabocsátás lényegileg feltételes elítélés és a feltételes szabadonbocsátás összekapcsolása. Alkalmazásának helye van a kevésbé romlott, de kellő felügyelet nélkül erkölcsi züllésnek kitett fiatalok büntetéseivel szemben. Ilyenkor a bíró ítéletet nem hoz, tehát a fiatalokat materialis büntetéssel nem sújtja, de viszont egyévi időtartamra a számára kirendelt pártfogó felügyelete alatt alkalmat ad neki, hogy jó utra térjen. Ezzel az intézkedéssel el lehet érni azt, hogy a fiatalok jó befolyás

alá kerül és ha képes a megjavulásra, akkor helyes utra-
tér és a társadalom hasznos tagjává válik. Egyben
szabadlábbon marad és megmenekül a fogházbüntetés szé-
gyenétől, valamint a büntetettséggel következő következményeitől.
Ha tehát a fiatalok egyévi próbaidőt sikerrel ki-
állta, akkor a pártfogó jelentése alapján a bíró a meg-
indított büntető eljárást végzésileg megszünteti.
Nem alkalmazható a próbára bocsátás olyannal szemben,
aki már egy hónapnál hosszabb tartamu szabadságvesztés
büntetéssel volt büntetve. /:Finkey 428. old.:/

Ebben az esetben a fiatalokot nem kell
eddiggi környezetéből kiragadni, mert az nem szolgál-
tat okot arra, hogy a fiatalokot állami gondozás alá
vegyék, hanem csak arra van szükség, hogy kellő felügye-
let alá kerülve az erkölcsi süllyedéstől, a zülléstől,
valamint újabb bűncselekmény elkövetésétől visszatart-
sák. A bn. nem létesít a pártfogói tisztre állami, vagy
társadalmi szervezetet, hanem a bíróra bizza, hogy a
fiatalok viszonyaihoz képest a feladattal esetleg a
szűköt, gyámot bizza meg, vagy pedig valamely állami

gyermekmenhelyre, gyermekvédő egyesületre, vagy alkalmas magánegyénre ruházza e tisztet. A pártfogó kötelessége állandóan figyelemmel kíséreni a védencét, tanáccsal és tettel támogatni és óvni a rossz utra való tévedéstől. A próbaidő kiugástalan elteltével a bíróságot erről haladéktalanul értesíti. A felügyeletet a fiataékori törvényes képviselőjére lehet bizni, tehát a bn. nem kívánja sérteni a család jogát. De ha a családtól, a törvényes képviselőtől nem várható sikeres felügyelet, akkor a bn. első sorban a fiataékori érdekét nézi és ha annak erkölcsi fejlődése szempontjából kívánatos, a felügyeletet közhatóságra, társadalmi egyesületre, vagy magánegyéhre bizza. /: Bernolák 258. old.:/ A miniszteri indokolás szerint a próbárabocsátásnak akkor van helye, ha a fiataékori környezete nem szolgáltat okot arra, hogy állami gondozásba vétessék, s életviszonyai mellett általában nem kell félni attól, hogy szogoru felügyelet mellett szabadlábón élve újabb bűncselekményt követ el, vagy züllésnek indul. /M-i 53. old./ Ha a próbárabocsátás nem jár

kellő eredménnyel, a bíró feladata az egyéniesítés alkalmazásával a fiatalok egyéniségéhez és életviszonyihoz képest az fb.50.§-ában felsorolt valamely intézkedés alkalmazása: végső esetben pedig javítónevelést, vagy fogház-, illetve államfogházbüntetést állapít meg./:Bernolák 270.old.:/ Az újabb intézkedés a kedvezmény elvonása s az eljárás megszüntetése rendszerint annak a bíróságnak hatáskörébe tartozika, amely első fokon eljárta. A próbára bocsátást elrendelő végzés ellen egyfoku felfolyamodás használható. Újabb büntetendő cselekmény elkövetése esetén a próba idő félbeszakítását, s az újabb intézkedést az első ízben eljárta bíróságtól különböző bíróság is alkalmazhatja.

Javító-nevelés.

A bn.24.§-a értelmében javító nevelést rendel el a bíróság, ha a fiatalok eddigi környezetében a romlás veszélyének van kitéve, züllésnek indult, vagy értelmi és erkölcsi fejlődése érdekében a javító nevelés más okból szükségesnek mutatkozik.

A javító nevelést bíróság határozatlan időtartamra mondja ki, de az a fiatalok 21. évének betöltésén túl nem terjedhet. A javítónevelés módozatait és részletes szabályait egyebekben az igazságügyi miniszter a belügyminiszterrel egyetértve rendelettel alapítja meg. Az fb. 53. §-a értelmében ha a javító nevelést az elrendeléstől eltelt huzamosabb idő miatt, vagy más fontos okból végrehajtani, vagy végrehajtást folytatni nem kívánatos, az ügyben első fokon eljáró bíróság a javító nevelés helyett más intézkedést tesz. A bn. 25. §-a szerint a javító nevelés alatt álló fiatalokat ha legalább egy évig az intézetben volt és teljesen magjavultnak látszik, a felügyelő hatóság meghallgatása után az igazságügyminiszter kétévi próbaidőre kísérletileg szabadon bocsátja. A próba-idő kifogástalan elteltével a szabadonbocsátást véglegessé lesz. Ellenkező esetben az igazságügyi miniszter elrendelheti a kísérletileg kihelyezettnek az intézetbe való visszaszállítást, ha az 21. évét még be nem töltötte. Javitónevelést a btk. szerint csak kivételesen lehetett megállapítani, viszont a bn. ezt

az intézkedést teszi a fiatalok büntetése ellen teendő rendelkezések gerincévé. A btk. 42.§-a szerint fogházra ítélt, de életük 20. évét túl nem haladott egyénekre nézve javításuk céljából a bíróság ítéletileg elrendelheti: Hogy hat hónapnál tovább nem terjedő büntetésüket, vagy ha tovább terjedne, annak egy részét, mely azonban hat hónapot túl nem haladhat, magán elzárásban állják ki. A bíróság az ítéletben azt is kimondhatja, hogy az ily ifjú egyének magánelzárás helyett javító intézetbe szállíttassanak, sőt azt ha az ítéletben ki nem mondatott, de a javítás tekintetéből célszerűnek mutatkoznék, a felügyelő bizottság ajánlatára az igazságügyi miniszter elrendelheti.

A btk. 84.§-a értelmében a 12-16 év közötti, bárminő büntetett, vagy vétséget elkövetett kiskorúak, ha cselekményük bűnösségének felismerésére szükséges belátással nem bírtak, javító intézetbe való elhelyezésre ítélték, de abban életkoruk 20. évén túl nem tarthatók. Ezenkívül a javító intézeti utasítás megengedte, hogy a javító intézetekbe ne csak bírói ítélet alap-

ján ideutalt fiatalok büntetettek, hanem büntetendő cselekményt el nem követett oly 7-18 év közötti fiatalok is felvétessenek, akiket a gyámhatóság ajánl mint erkölcsi romlásnak kitett, erkölcsileg elhanyagolt egyéneket, vagy akiknek felvételét a rossz erkölcsökre való hajlandóságuk miatt az atyai hatalmat gyakorló, vagy más illetékes egyének, vagy társulatok kérik. Ilyen egyének legalább is két évre veendőek fel a javító intézetbe. /:Finkey 437. old.:/

A javítónevelés fontossága kifejezésre jut már abban is, hogy mind a bn. 16. és 17. §-a, valamint a fb. 23. §-a is rendelkezik alkalmazása felől. Tekintet nélkül arra, hogy a fiataloknak a büntetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége meg volt-e, alkalmazni kell mind annyiszor, amidőn eddigi környezetében a romlás veszélyének van kitéve, züllésnek indult, vagy értelmi és erkölcsi fejlődése érdekében a javító nevelés más okból szükségesnek mutatkozik. Ilyen ok lehet pl. az, hogy a fiatalok alár sajátos természeti fogyatkozásai, akár hozzá-

tartozóinak hibája folytán megfelelő nevelésben nem részesül s nevelésének megfelelő és erkölcsisége szempontjából is szükséges kiegészítését eddigi környezetében nem remélheti./:M.i.58.old.:/

A javító nevelést a bn.szeint feltétlenül végre kell hajtani és végrehajtásának legalább 1 évet kell igénybe vennie.A fb.53.§-a módot nyújt az elrendelt javító nevelés mellőzésére és tartamának megrövidítésére.A bíróság az intézkedés ilyen megváltoztatásába csak kivételesen akkor mehet bele, ha a javító neveléstől megfelelő eredmény nem várható,vagy arra szükség nincs.A bn.célja tehát az, hogy az erkölcsi romlásnak kitett,vagy züllésnek indult fiatalokruak kivétel nélkül huzamosabb,módszeres nevelés által a lehetőséghez képest erkölcsileg megjavuljanak és a bűnözéstől a jövőre nézve tartózkodjanak.Ezért mind a büntetőjogilag felelősségre vonható,mind a felelősségre nem vonható fiatalokru bűnözőket javító nevelésnek rendelik alávetni,ha eddig erkölcsrontó környezetben élve,a züllésnek,az

erkölcsi romlás veszélyének vannak kitéve. A bn.16. §-a a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettséggel nem bíró fiatalok büntettesekkel szemben kötelezőleg utasítja a bíróságot, hogy ha az ilyen fiatalok eddigi környezetében erkölcsi romlásnak van kitéve, vagy züllésnek indult, az illetőnek javítónevelését rendelje el.

A bn.17.§-ának 3.pontja szerint a bíróság a fiatalok ellen, ha a büntetendő cselekmény elkövetésekor a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége meg volt, elrendelheti a javítónevelést. /:Finkey 438.old.:/ Tehát abban az esetben, ha a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettség nem volt meg, a bíróság köteles elrendelni a javítónevelést, egyébként csak elrendelheti. A javítónevelés állami gyermekmenhelyekben és társadalmi intézetekben is végrehajtható. Ennélfogva a büntettes fiatalokat is ugyanott és ugyanugy kell nevelni, mint azt, aki büntettet, vagy vétséget még nem követett el.

A fogház- és államfogházbüntetés:

A bn.26.§-a értelmében,ha szigorubb intézkedésre van szükség,a bíróság a fiatalkorut a törvény szerint halállal,fegyházzal,börtönnel,vagy fogházzal büntetendő cselekmény miatt fogházbüntetés re,államfogházzal büntetendő cselekmény miatt államfogházbüntetésre itéli.Oly fiatalkoru ellen,aki a cselekmény elkövetésekor életének 15.évét még be nem töltötte,fogházbüntetés csak a legsulyosabb esetekben állapítható meg.A fogházbüntetés legkisebb tartama 15 nap,leghosszabb tartama,ha a fiatalkoru a cselekmény elkövetésekor 15.évét betöltötte és cselekményére a törvény halálbüntetést,vagy életfogytig tartó fegyházbüntetést állapít meg,15 év:Ha a fiatalkoru a cselekmény elkövetésekor 15.évét betöltötte és cselekményére a törvény határozott tartamu fegyházbüntetést állapít meg,10 év,más esetekben 5 év.Az államfogházbüntetés legkisebb tartama 1 nap,leghosszabb tartama két év.A fogházbüntetés a fiatalkoruak részére felállított külön fogházban hajtandó végre.A bíróság

ítéletben elrendelheti, hogy a fiatakoruak fogházában állja ki a kiszabott fogházbüntetést az oly elítélt is, aki 18. évét meghaladta, de 21. évét még nem töltötte be. Aki életének 21. évét betöltötte, a fiatakoruak fogházába fel nem vehető. A fogházbüntetésnek végső esetben van helye, mikor az erkölcsileg és értelmileg fejlett fiatakoru bűncselekménye nagyobb fokú romlottságról, rosszakaratról, viselkedése különös makacsságról tesz tanuságot, ilyenkor az állam beavatkozásának szigor alakjában kell jelentkeznie. /:M.I. 56. old.:/

Pénzbüntetéssel sújtott vétség miatt fogház nem állapítható meg. A 15. évét be nem töltött fiatakoru ellen fogház csak a legsúlyosabb esetekben /:elvetemültség, vagy legsúlyosabb bűncselekmény elkövetése:/ állapítható meg. A fogház így rendszerint csak a 15-18 évesekre alkalmazandó, kik már koruknál fogva inkább érezhetik a büntetés jelentőségét. A fogház tartamát a bñ. a fiatakoruakra, a btk. általános szabályaitól eltérően állapítja meg. Legkisebb mértéke mely rendkívüli enyhítő körülmény fennforgása ese-

tében sem szállitható le, 15 nap, maximum a rendszerint 5 év: A tett elkövetésekor 15 évesnél idősebbekre halál, vagy fegyházbüntetéssel sújtott cselekmény esetében pedig 10 év. A maximumok halmazát esetében sem emelhető fel, mert a fegyházbüntetés alkalmazásánál is nem a cselekmény jogi értéke, hanem a tettes egyénisége a fontosabb. 15 napnál rövidebb tartamu fegyház fiataalkorura akkor sem állapitható meg, ha a b tk. valamely cselekményre 15 napnál rövidebb maximumot állapít meg. Mindezeket a btk-val alakilag el- lenkező szabályokat a bn. alapgondolata: az egyénie- sítés elvének a fiataalkoru egyéniségének előtérbe- helyezése s ennek a további bűnözéstől való megmen- tése magyarázza meg. /: Finkey 435. old. : / Abban az esetben, ha a fiataalkoru a cselekmény elkövetésekor 15. évét betöltötte és cselekményére a törvény halál- büntetést, vagy életfogytig tartó fegyházbüntetést állapít meg, a fegyházbüntetés tartama 15 év. A magán- zárkában való elhelyezést lehetőségig kerülni kell.

Bár a magán zárkában való büntetés ellen or- vosi szempontból igen figyelemre méltó aggályokat

táplálnak, mégis ez az egyetlen mód, mellyel a fiatalok a felnőtt büntettekkel való érintkezéstől feltétlenül megóvhatók, ha a fiatalok fogházába nem szállíthatók. /:M.I.60.old.:/ A magán zárkában való elhelyezésnek tehát csak akkor van jelentősége, ha a fiatalok a fiatalok fogházába nem szállítható, azért, hogy a felnőtt büntettek a fiatalokot még jobban el ne rontsák.

A fiatalok fogházába csak 21 évnél fiatalabbak vehetők fel. A 21. évét betöltött egyén akkor sem vehető fel, ha cselekményét 18 éves korának betöltése előtt követte el. Viszont a fiatalok fogházában hajtható végre a 18. évüket meghaladott, de 21. évüket még be nem töltött elítéltek büntetése is, ha ezt a bíróság az elítélt egyéniségre való tekintettel, vagy más okból indokoltnak találja, s elrendeli. A b. tk. 41. §-a szerint a bíróság különös méltánylást érdemlő esetekben ítéletében a fogházra ítélteteket a munka alól felmentheti, valamint megengedheti azt is, hogy magukat saját költségükön élelmezzék. Fiatal-

őoruakra e szabályt alkalmazni nem lehet.

Utólagos javító-nevelés:

A bn.28.§-a értelmében a bíróság akár a fogházbüntetést megállapító ítéletben, akár utóbb a felügyelő hatóság javaslatára elrendelheti, hogy a fiatalok a fogházbüntetés kiállása után még javító nevelésben részesíttessék, ha attól gyökeres erkölcsi átalakítása remélhető. A fb.53.§-a szerint ha a bíróság fogházbüntetés alkalmazása mellett utólagos javító nevelést rendel el és a fiataloknak a fogházbüntetés végrehajtása alatt tanúsított magaviselete arra mutat, hogy a fiatalok teljesen megjavult és a javító-nevelés végrehajtására nincs szükség, a fiataloknak az a bírósága, amelynek területén a fiatalok a fogházbüntetést tölti, a fiatalok illetékes felügyelő hatóságának javaslatára a javító nevelés mellőzését rendelheti el.

A fiataloknál a fogház egyuttal nevelő jellegű is, bár a büntető jelleg érvényesül erősebben. Gyakran esetleg nem elég hosszú a tartama ahhoz,

hogya a fiatalok egyéniségét megfelelően átalakítsa. Ezért szükséges, hogy a bíróság esetenként a főházbüntetésen felül még javító nevelést is rendeljen el, ha a fogházzal büntetett fiatalok erkölcsi javításra szorul és arra alkalmasnak látszik.

Ezért a bn. megengedi, hogy a bíróság akár az ítéletben, akár a felügyelő hatóság javaslatára utóbb elrendelhesse a fiataloknak utólagos javító nevelését, ha attól gyökeres erkölcsi átalakítása remélhető. Ez ellen felhozható az a kifogás, hogy az utólagos nevelés újabb büntetés, már pedig egy cselekmény miatt kétszer büntetni senkit sem szabad. Ámde az utólagos javító nevelés nem büntetésnek, hanem a fiatalok és a társadalom érdekében alkalmazott szükséges állami intézkedésnek tekintendő. -/: Bernolák 270. old.:/ Az a feltétel, hogy utólagos javító nevelésnek akkor van helye, ha attól a fiatalok gyökeres erkölcsi átalakítása remélhető, nem jelenti azt, hogy a törvényhozó bármely fiatalot javithatatlanak tartana. De az egyének különböző természete szerint

az egyik fiatalkorut szigorú fogházzal, másikat javítóneveléssel lehet erkölcsileg átalakítani.

A fb.53.§-a enyhít a bn.28.§-ának szigorán, amennyiben a bíróság fogházbüntetés alkalmazása mellett utólagos javító nevelést rendel el, de a fiatalkorúnak a fogházbüntetés alatt tanúsított magaviselete azt mutatja, hogy a fiatalkorú megjavult, akkor az utólagos javítónevelés mellőzhető, mivel arra szükség nincsen. Ugyanis maga a fogházbüntetés meghozta a kívánt eredményt, a fiatalkorú gyökeres erkölcsi átalakulását.

Feltételes szabadon-bocsátás és kísérleti kihelyezés:

A bn.29.§-a és a 26.§.értelmében elítéltek ha szorgalmat tanúsított és javulásának jeleit adta, a büntetés 2/3 részének kitöltése után az igazságügyminiszter a felügyelő hatóság meghallgatása után feltételes szabadságra bocsáthatja. A feltételes szabadságra bocsátott magaviselet és életmód tekintetében külön szabályok alatt áll. Ha e szabályokat az ítéletben megállapított büntetési idő letelte előtt megszegte, az igazságügyminiszter el-

rendelheti visszaszállítását az intézetbe. A bn. 30. §-a szerint kísérleti kihelyezés és feltételes szabadon bocsátás esetében az igazgató, a gyermekvédő egyesületek, vagy az evégből szervezett hivatalok közreműködésével gondoskodik a kibocsátott megfelelő elhelyezéséről. A btk. szerint feltételes szabadonbocsátásnak csak hosszabbtartamu büntetéseknél s a büntetés 3/4 részének kiállása után van helye: A bn. szerint minden fogházbüntetésnél helye van a feltételes szabadonbocsátásnak a büntetés 2/3 részének kitöltése után. A feltételes szabadonbocsátás, ha az elítéltet az intézetbe visszaszállítani nem kell, a kiszabott büntetési idő leteltével ér véget.

A halállal, vagy életfogytiglani fegyházzal büntetendő cselekmény miatt a 20 évesnél fiatalabb vádlott büntetési tételére nézve az irodalomban és gyakorlatban felmerült vitás kérdést a bn. következőképen dönti el: A bn. 32. §-a szerint az ellen, aki a büntett elkövetésekor életének 18. évét már meghaladta, de a 20. évét még be nem töltötte, a törvény szerint halállal, vagy életfogytig

tartó fegyházzal büntetendő cselekmény miatt 10-15 évig terjedhető fegyházbüntetés állapítható meg. Ez a büntetés a btk. 92. §-a alapján a halállal büntetendő cselekmény esetében 3 évi, az életfogytig tartó fegyházzal büntetendő cselekmény esetében 2 évi fegyháznál kisebb mértékre nem szállítható le.

A btk. 87. §-a esetében a rendes tétel nem is lehetett más, mint 10-15 évig terjedhető fegyház. Utalás a bn. 32. §-ában az, hogy ez a rendelkezés a jövőben csak 18-20 évesekre vonatkozik, és hogy rendkívüli enyhítés esetére is a bn. itt áthághatatlan minimumot állapít meg. A fiatalok sem fegyház-, sem börtönbüntetésre nem ítélték. Magán elzárásban kell végrehajtani a fiatalok számára kiszabott és 1 hónapnál rövidebb tartamú, minden oly fegyházbüntetést, melyet a fiatalok részére felállított külön fegyházban végrehajtani nem lehet. A fiatalok nem szállíthatók közvetítő intézetbe. A visszaeső fiatalok feltételes szabadonbocsátását a bn. 29. §-a nem gátolja.

A fb.71.§-a szerint fiatalkoruval szemben az elévülés az eljárás megindítását,ha a cselekmény a törvényben megállapított minősítés szerint büntett, 5 év elteltével,és ha a fiatalkoru a cselekmény elkövetésekor 15.évét betöltötte,s cselekményére 5 éven felüli szabadságvesztésbüntetés van megállapítva,10 év elteltével,ha a cselekmény vétség,3 év elteltével zárja ki.Ha a fiatalkoru a cselekmény elkövetésekor 15.évét betöltötte,és cselekményére a törvény halálbüntetést,vagy életfogytig tartó fegyházbüntetést állapít meg,az elévülés ideje 15 év. A 20 éves elévülési idő a fiatalkoruakra azért nem vonatkozik,mert fiatalkoru halálra,vagy életfogytig tartó fegyházra itélni nem lehet.Fiatalkorú próbabocsátása esetében próbaidő alatt az elévülés nyugszik.

Az enyhe javító jellegű büntetések kiszabásával,valamint a javító nevelés elrendelésével az igazságszolgáltatás csak olyankor próbál segíteni a fiatalkorun,amikor az már a bűn útjára tévedt,és er-

kölcsi züllésnek indult. Ilyenkor próbál már javítani rajta, holott sokkal üdvösebb, hasznosabb feladat a megelőzés, vagyis a fiatalok számára a visszatartása a bűnözéstől, az erkölcsi romlástól. Ez azonban óriási feladatot ró a társadalomra és az államra, melyet ezeknek önként és áldozatosan vállalniuk kell a nemzet jövője érdekében. Nem szabad elfelejteni, hogy a gyermek a nemzet jövője, tehát nem közömbös, hogy vajjon a gyermekből hasznos, dolgozó, becsületes polgár, jó hazafi lesz-e, vagy pedig kellő istápolás nélkül elzüllve, sőt a bűn útjára kényszerülve a társadalom ellenségévé, megbizhatatlan, kétes existenciájú, bűnözővé válik-e? Sajnos, annyira kevesen vagyunk, hogy Széchenyi szavai szerint még az apagyilkosnak is meg kellene kegyelmezni. Már pedig apagyilkos sokkal kevesebb van, mint züllésnek kitett, kellő nevelést nélkülöző fiatalok, akik később hivatásos bűnözőkké fognak válni és a nemzet számára elveszettek tekinthetők. Ezért gyökeresen meg kell oldani ezt a kérdést, nem szabad visszariadni az áldozatoktól, mert ez fontos nemzeti érdek.

DEBRECENI EGYETEMI KÖNYVTÁR
1346/1953. gyarapodási naplószám